

Doorregeren richting vergetelheid?

Mogelijk dat hij al weg is als u dit leest. Hij is Pim. Of misschien is de dreiging van zijn rechts-populistische beweging verdwenen. Die kans bestaat. Achter de rug van de gladde volksmenner gaan brekbenen schuil die zijn aura snel kunnen laten afbrokkelen. Zijn Rotterdamse tweede man, leraar maatschappijleer Sørensen, lijkt daarvan een voorbeeld. Hij vertelde in een interview in *de Volkskrant* (9 maart) op een middelbare school mislukt te zijn als manager, maar gaf te kennen wel graag wethouder van onderwijs te willen worden. Een bestuurscollege met zulke onnozelaars zal de kiezer van inzicht doen veranderen, waarschijnlijk nog voor de parlementsverkiezingen.

12 Vermoedelijk is Fortuyn nog altijd volop in actie met zijn bijeengeraapte klachten, halve kwesties en non-issues. Maar scoren doet hij, anders dan beoogd PvdA-premier Ad Melkert. Om de een of andere reden legt die het af tegen het populisme van Fortuyn. De PvdA verliest in de peilingen veel zetels en anders dan ze ons wil doen geloven lopen haar kiezers ook naar Fortuyn. Je krijgt de indruk dat de sociaal-democraten zelf denken dat dit aan Melkerts persoon ligt. Hij zou niet mediageniek zijn. Allerlei strategien zijn daarom bezig met de verschijningsvorm van de lijsttrekker. Komt hij wel betrouwbaar over? Zou hij niet een 'Volvo-uitstraling' moeten hebben? Tja.

Dat is een gemakzuchtige reactie van de PvdA. Een partij die zichzelf serieus neemt royeert onmiddellijk alle Tweede Kamerleden en mediageile ex-ministers die nu de schuld aan de lijsttrekker geven. Er is meer aan de hand dan het foute kapsel van Melkert — wees blij dat hij haar heeft. De baas van de PvdA heeft de kiezer gewoon weinig meer te vertellen. In de afgelopen jaren heeft de partij soms expliciet, maar veelal impliciet gezocht naar 'de

Derde Weg'. Er is geprobeerd afstand te nemen van de sociaal-democratische beginselen en gezocht naar een middenweg tussen het propageren van marktprincipes en staatsregulering. Met best aardige resultaten. Het beeld dat Paars verantwoordelijk is voor de Totale Nationale Stagnatie (treinen, wachtlijsten, files) en Nederland aldus in Madame Tussauds heeft bijgezet, klopt niet. De plotselinge collectieve weerzin doet geen recht aan het feit dat het zinvol was eens een keer niet door christenen te worden bestuurd.

Maar voor de keuze voor het pragmatisme van de derde weg is een hoge prijs betaald. Wie stamt uit een traditie van maatschappijhervormers, wie geschoold is in het denken en praten en onderhandelen over emancipatie, tast in het luchtledige als handhaving van de economische groei het zwaartepunt is waarop je politieke streven uiteindelijk terugvalt. Dat wordt nu pijnlijk zichtbaar in de PvdA-campagne. Pleiten voor 'een dienstbare overheid' is — nog los van de verpletterende vanzelfsprekendheid van deze ambitie — een zo goed als leeg, zo u wilt sexloos politiek verlangen. En dan ook nog sámen. 'Mensen toerusten', 'professionals beter belonen', het moet allemaal gebeuren hoor, maar ga er eens aanstaan om zo kiezers te vangen. Die zien heel andere problemen.

In plaats van zich te binden aan ongerichte algemeenheden zou Melkert er slimmer aan doen na jaren van pragmatiek het maken van de samenleving te hernemen. Jawel. Er is een lange lijst maatschappelijke ontwikkelingen en instituten op te sommen die op een serieuze manier *hervormd* moeten worden. Er is in de vernieuwing van het publieke domein veel vooruitgang geboekt door invoering van zelfregulering, streven naar transparantie en het instellen van toezichthouders — in het zakenleven, in het onderwijs, in de gezondheidszorg. Die terugtred en verplaatsing van de politiek geven helaas geen serieus antwoord op Europese immigratievraagstukken, op arbeidsmarktproblemen zoals de WAO, op het casinokapitalisme van multinationals

CURSIEF

en hun bazen, op ruimtelijke orderingsdilemma's van landbouw tot files. Twee steekwoorden ter mondiale adstructie: 11-09, Enron.

Kortom, de behoefte aan ordening en sturing herleeft op een fundamenteel niveau. Het in antwoord hierop vooral tastende optreden van de PvdA zou door iedereen die het aangaat hevig beweend moeten worden. Dat dat niet gebeurt brengt een andere essentiële hervorming aan het licht. Namelijk die van de PvdA zelf, thans hoofdzakelijk een herverdelingsmechanisme van baantjes en klusjes, en een partij die zijn aloude ideaal van nivellering nu vooral botviert op politieke en bestuurlijke kwaliteit.

Als een groot debat over de hervorming van de Europese Unie van start kan zonder dat mensen in de stuip schieten over de perfide maakbaarheids-gedachten die daar achter kunnen zitten, waarom kan dat dan niet over de hervorming van Nederland? Het is niet in de laatste plaats de doenerigheid van Fortuyn ('een zwarte school verplaats ik gewoon naar een andere wijk') die hem populair maakt. Natuurlijk is het ingewikkelder dan het was problemen op te lossen of mensen te emanciperen via wetgeving en ingrijpen. Maar dat benadrukken van eigen onmacht is wel het slechtste argument dat een politicus kan gebruiken. Het zou vooruitgang in allerlei opzichten betekenen als de PvdA met een hervormingsagenda weer eigen middelen vindt om de populaire rechtse agenda te bestrijden. Het alternatief is: billen samenknijpen, hopen dat het verlies meevalt en doorregeren richting vergetelheid.

MENNO HURENKAMP

programmamaker van politiek-cultureel centrum De Balie in Amsterdam en columnist van *De Groene Amsterdammer*

Amsterdamse schijn bedriegt

Bij de start van de PvdA-campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen, in februari 2002, werd een bijzonder boek gepresenteerd: *Besturen als kunst*. Het is geschreven door historicus en eindredacteur van *Lokaal Bestuur* Jan de Roos ter gelegenheid van het feit dat honderd jaar geleden de Vereniging van Sociaal-Democratische Gemeenteraadsleden in Nederland werd opgericht. De nazaat daarvan, het Centrum voor Lokaal Bestuur, maakt nu deel uit van de Wiardi Beckman Stichting. Het is een bijzonder informatief en toegankelijk geschreven boek, dat op onorthodoxe manier allerlei aspecten en thema's van honderd jaar sociaal-democratische gemeentepolitiek belicht.

Eén van de meest opvallende, tot nu toe onopgemerkte, kleinere bijdragen aan het boek is van de hand van Jacques Monasch. Monasch leidt de verkiezingscampagne van de PvdA van 2002, maar schrijft in *Besturen als kunst* zijn ergernis en teleurstelling over de lokale politiek van zich af. Ooit was hij lid van de deelraad van de Amsterdamse wijk de Pijp. Na enkele jaren van internationale omzwervingen is hij teruggekeerd naar zijn buurt, maar voor een hernieuwde lokaal-politieke loopbaan waarvoor hij wordt benaderd, voelt hij niets: 'waarom weer een systeem in dat niet boeit, niet motiveert, dat geen interesse heeft in mijn dagelijkse leefomgeving, noch de culturele kracht van mijn buurt lijkt te willen versterken?' De openbare ruimte in de Pijp is een verloederde puinhoop. Het stadsbestuur wil ook nog het monumentale portiershuisje van het Olympisch Stadion slopen: 'Ik heb de indruk dat ze mijn stem ook slopen.'

De uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen in Amsterdam lijkt het alarmisme van Monasch te weerspreken. Er is maar weinig verschoven in de politieke krachtsverhoudingen; PvdA en vvd — elders de grote verliezers — handhaafden hun positie onverkort. Is er dan, in tegenstelling tot aartsrivaal Rotterdam, in de hoofdstad niets aan de hand? Schijn bedriegt. In al mijn particuliere 'fo-